

CZU: 331.53:[349.222:378-057.85]

REPERE TEORETICE ALE MONITORIZĂRII ANGAJĂRII ÎN CÂMPUL MUNCII A ABSOLVENȚILOR INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR

Lilia SPÎNU

Universitatea de Stat din Moldova

În acest articol sunt examinate abordările și experiențele privind angajarea în câmpul muncii a absolvenților instituțiilor de învățământ superior. În acest context, sunt analizate semnificațiile conceptelor de *monitorizare* din perspectivă educațională și managerială și *monitorizarea angajării în câmpul muncii*.

Cuvinte-cheie: *monitorizare, monitorizarea angajării în câmpul muncii.*

THEORETICAL LANDMARKS OF MONITORING EMPLOYMENT IN THE WORKPLACE OF GRADUATES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

This article examines approaches and experiences regarding the employment of graduates of higher education institutions. In this context, are analyzed the significance of *the monitoring* concepts from the educational and managerial perspective and *the monitoring of the employment in the workplace*.

Keywords: *monitoring, monitoring of the employment.*

Introducere

În prezent, situația privind resursele umane din diverse ramuri de producție, servicii și educație a devenit una critică. Lucrătorii în etate pleacă din cauza vârstei, iar afluxul necesar de tineri nu se observă; mulți absolvenți ai instituțiilor de învățământ superior nu ajung să se angajeze sau nu activează după specialitatea obținută. În acest context, monitorizarea angajării în câmpul muncii a absolvenților instituțiilor de învățământ superior este o temă care preocupă din ce în ce mai mult actorii instituționali implicați în domeniul educației universitare și ocupă un loc important pe agenda politicilor în domeniul educației universitare.

Monitorizarea ca concept educațional și demers managerial

Monitorizarea este noțiunea frecvent utilizată în vocabularul uzual și profesional în toate domeniile, inclusiv cel managerial, de aceea ținem să facem o analiză mai detaliată a acestuia în vederea aplicării monitorizării în managementul activității de angajare. Astfel, termenul *monitorizare* este aplicat atunci când e vorba de *control, evaluare, organizare, urmărire, supraveghere* etc.

Mai aprofundat această problemă a fost cercetată în spațiul didactico-pedagogic. În această arie monitorizarea este definită în dependență de afilierea atribuită de cercetători acesteia: monitorizarea pedagogică, monitorizarea proceselor educaționale și didactice, monitorizarea calității, eficienței, monitorizarea instituției etc.

Cercetătorii V.I.Guțu, L.Pogolșa, N.Bucun definesc *monitorizarea pedagogică* drept un proces continuu de urmărire, observare, supraveghere și control al unui fapt sau fenomen educațional, în cadrul căruia sunt colectate, analizate și interpretate informații și date în vederea evaluării calității faptului sau fenomenului educațional supravegheat și a luării unor decizii care se impun [1].

În [2] autorii V.I.Guțu și L.Pogolșa disting trei tipuri de monitorizare a procesului de învățământ:

- *Monitorizare administrativă*, care se referă la urmărirea/supravegherea respectării dispozițiilor legale referitoare la planul de învățământ, curriculum, manuale, organizarea și desfășurarea procesului educațional etc.;
- *Monitorizare formativă*, axată pe monitorizarea procesului de învățare;
- *Monitorizarea randamentului școlar*, care se realizează cu ajutorul testelor normative; au rolul de a informa, în plan comparativ, cu privire la ceea ce „produc” școlile și clasele.

Cercetările și practicile manageriale în problematica monitorizării se axează preponderent pe abordarea unor anumite aspecte, sectoare ale învățământului. Semnificativă în acest sens este *paradigma conceptuală a monitorizării* inițiată de T.Callo, care prezintă o viziune inovatoare în problema vizată cu referință la aspectul de monitorizare privind *formarea continuă a cadrelor didactice*, precizându-se în context *definiția monitorizării, constantele monitorizării, obiectivele și metodologia monitorizării, stilurile monitorizării, baza de date a monitorizării, aria de competențe ale monitorului* [3].

O amplă cercetare a monitorizării în școală din perspectiva calității educației a fost efectuată de cercetătoarea N.Juc. În [4] este evidențiată monitorizarea ca element important în managementul educațional. Abordând importanța monitorizării în învățământ, autoarea remarcă că aceasta constituie „un fenomen complex, care poartă un caracter interdisciplinar, o funcție managerială de observare și control în sens generic și de evaluare a procesului de formare și oferire de consultanță pentru eficientizarea acțiunilor și aplanarea deficiențelor, un „leadership” de coordonare a resurselor umane cu toate consecințele din relația formator-monitor ca o coordonare a aplicării concrete a resurselor umane și nonumane” [p.34].

În managementul educațional monitorizarea a fost abordată de Ș.Iosifescu prin prisma *monitorizării activității instituționale școlare*. El echivalează monitorizarea cu conducerea operațională, menționând că „conceptul de conducere operațională/monitorizare suportă mai multe accepțiuni complementare:

✓ *Utilizarea concretă și coordonarea* (la nivel formal și informal) a resurselor umane și nonumane, în vederea aplicării planului stabilit și a obținerii rezultatelor scontate (este o definiție managerială generală);

✓ *Urmărirea consecventă a proceselor și a relațiilor educaționale* pe baza unei/unor grile de monitorizare care să conțină indicatori de performanță stabiliți prin proiect, precum și identificarea corectă a indicatorilor de performanță în indexarea/clasificarea lor în raport cu criteriile de evaluare stabilite în proiect [5].

Această idee a fost dezvoltată și de N.Juc în [6], autoarea specificând că *monitorizarea are drept scop*: fixarea stării sistemului, determinând pericolele posibile, preîntâmpinând despre acestea, apreciind la general starea sistemului și a unor elemente aparte; coordonarea activităților în cauză, utilizând proceduri specifice cu orientări spre minimalizarea pierderilor posibile, care se realizează printr-o proiectare sistematică, ciclică, continuă în strânsă legătură cu organele de conducere, utilizând un spectru larg de metode de cercetare și validare, date specifice cantitative și calitative, standardizate cu precizarea prognozei – dezvoltării obiectului. Astfel, prin monitorizare se preîntâmpină derularea, dezvoltarea lucrurilor în sensul greșit, distructiv, se corectează, se canalizează activitatea pe făgașul firesc, corect, prestabilit prin scopurile și obiectivele preconizate. În cadrul monitorizării se evidențiază și se apreciază acțiunile pedagogice întreprinse, realizându-se o legătură inversă, care reflectă corespunderea rezultatelor reale scopurilor prestabilite. Aceste diferențe constituie ceva obișnuit, însă sarcina monitorizării tocmai constă în determinarea cauzelor acestor diferențe, în aprecierea gradului, direcției și cauzelor devierilor [p.22].

În literatura de specialitate a fost cercetată și *monitorizarea curriculumului școlar*. Autorii Vl.Guțu, L.Pogolșa au fost preocupați de problema monitorizării implementării curriculumului școlar pe care îl definesc ca: urmărirea sistematică și continuă a modului în care sistemul și procesul de învățământ se comportă în raport cu modificările propuse [7].

S.Semionov analizează acest subiect din *perspectiva monitorizării/automonitorizării academice* și o definește ca „efortul (cadrele didactice sau/și al educabilului) de supraveghere și corectare a unei acțiuni prin raportare la scop, standarde și la modelul acțiunii. Monitorizarea presupune conștientizarea on-line (în procesul derulării acțiunii în sine) a eficienței procesului de învățare și a performanței înregistrate. Monitorizarea în sine vizează procesul învățării, apreciază corectitudinea derulării acestuia și, deci, rezultatul intermediar al unor acțiuni specifice de învățare, nu însă produsul final care urmează a fi obținut. Monitorizarea se limitează la urmărirea atentă și la înregistrarea progreselor în procesul învățării, furnizând informații despre mișcarea progresivă spre atingerea scopurilor dezirabile fixate” [8].

În accepțiunea autorilor P.Blendea, Ș.Iosifescu, G.Niță, V.Pop [9], procedurile concrete de monitorizare sunt strâns legate, pe de o parte, de evaluare, deoarece scopul monitorizării este tocmai furnizarea unor informații relevante pentru evaluare și, pe de altă parte, de tipul de abordare a binomului conceptual și acțional monitorizare-evaluare. Astfel, monitorizarea poate fi privită din mai multe perspective, fiecare subordonată unui anumit mod de abordare conceptuală. Din această perspectivă se impun câteva modele de monitorizare:

– **Monitorizarea de tip sistemic**, care reclamă indicatori evaluabili referitori la *context, intrări, reacții, ieșiri*.

– **Monitorizarea de tip managerial**, care reprezintă monitorizarea indicatorilor de *eficacitate* (care indică atingerea finalităților propuse), *economicitate* (care indică nivelul consumului de resurse), *eficiență* (care indică relația dintre eficacitate și economicitate), *efectivitate* (care indică relația dintre eficiența procedurilor de dezvoltare organizațională și adecvarea lor la nevoile grupurilor de interes).

– **Monitorizarea de tip competențial**, care vizează monitorizarea unor competențe specifice domeniilor: *managementul atenției, managementul înțeleșurilor, managementul încrederii, managementul de sine*.

– **Monitorizarea inovației**, care se poate realiza pe baza a două submodele: *măsura în care cei implicați adoptă/participă/inițiază procesele de schimbare; măsura în care cei implicați corectează/îmbunătățesc/ creează o anumită schimbare.*

Binomul monitorizare-evaluare este unul des folosit și atribuit cu sens de sinonime parțiale sau chiar totale. Ținem să delimităm aceste concepții prin caracteristica comparativă a acestor noțiuni dată de M.S. Stănculescu [10]:

<i>Monitorizare</i>	<i>Evaluare</i>
Informații privind procesul de implementare	Perspectivă generală asupra efectelor generale evaluate (impact, eficiență etc.)
Vizează analiza situației curente, respectarea termenelor, indicatori de performanță, minimizarea costurilor	Vizează determinarea progreselor obținute, a nivelului de atingere a obiectivelor, a impactului proiectului/programului
Proces continuu	Periodică (la diferite etape, finală)
În principal, date cantitative	În principal, date calitative

Astfel, *monitorizarea* este abordată după următorul model:

EVALUARE

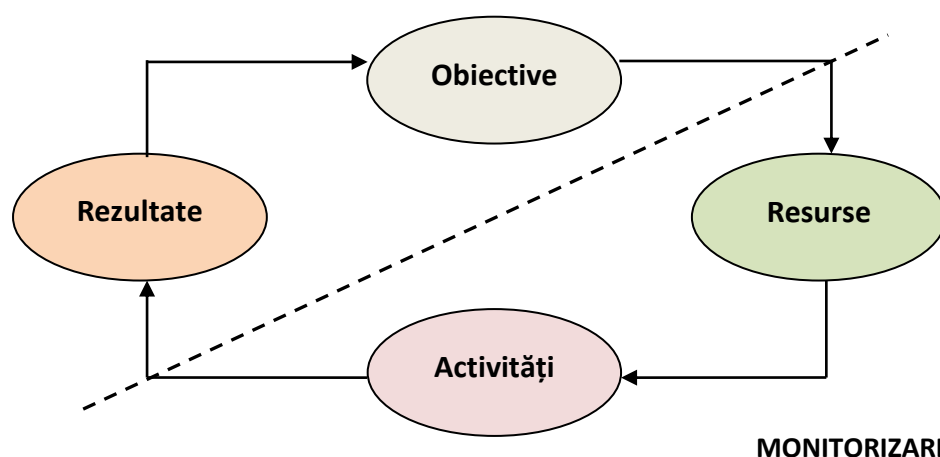

Fig.2. Model de monitorizare [11].

Prin *monitorizare* și *evaluare* se efectuează analiza și controlul respectării obiectivelor și a termenelor prevăzute, respectiv:

- compararea rezultatelor obținute cu rezultatele prevăzute;
- analiza stadiului de realizare a obiectivelor;
- analiza eficacității utilizării resurselor.

În [12] N.Juc susține că sunt cunoscute două trăsături importante ale obiectului monitorizării. Prima se referă la dinamismul monitorizării ca acțiune, fenomen științifico-practic independent. Toate obiectele, a căror studiere și analiză se face în cadrul monitorizării, se află într-o permanentă schimbare, dezvoltare. A doua trăsătură vizează prezența sau posibilitatea riscului ce apare în procesul de funcționare și dezvoltare a obiectului monitorizării. Or, sarcina principală a monitorizării este de a preîntâmpina amenințările, situațiile nedorite pentru funcționarea efectivă a obiectului. În acest context se impune nu doar activitatea de constatare a unor schimbări care pot provoca situații nedorite, ci tocmai preîntâmpinarea acestor fenomene în starea lor incipientă până ca situația să devină critică, ireversibilă.

Cele expuse mai sus ne ajută să conturăm conceptul de *monitorizare* ca un proces de supraveghere, măsurare și verificare sistematică a unei activități în vederea evaluării, aprecierii sau prevenirii abaterilor în atingerea obiectivelor stabilite.

Monitorizarea angajării în câmpul muncii

Cercetările științifice vis-à-vis de monitorizarea absolvenților în angajarea în câmpul muncii sunt axate nu doar pe monitorizare ca instrument de măsurare și constatare, dar și ca instrument de evaluare calitativă și trasare de noi obiective.

În șirul cercetărilor publicate se regăsesc studii despre monitorizarea absolvenților ca indicator al eficacității mediului academic și, evident, al instituției [13]; despre calitatea învățământului superior/a instituției de învățământ văzută prin prizma angajării în câmpul muncii [14].

Cercetătorii remarcă că angajarea absolvenților devine un indicator principal în evaluarea instituțiilor și acest indicator rezultă din activitatea instituției de învățământ. În viziunea acestora, angajarea în câmpul muncii depinde de mai mulți factori:

- în primul rând, de nivelul și calitatea pregătirii studenților, de motivația absolvenților și autodeterminarea lor profesională;
- în al doilea rând, de concordanța standardeleor programelor de formare cu cerințele angajatorilor, dar și de calificările cadrelor didactice;
- în al treilea rând, de activismul studenților, de satisfacția lor față de calitatea serviciilor educaționale primite;
- în al patrulea rând, de activitățile universității pentru promovarea angajării absolvenților.

Monitorizarea permite să obținem informații despre domeniile, formele, metodele, motivele pentru angajarea absolvenților în câmpul muncii; dezvăluie factorii principali care afectează angajarea lor; identifică problemele de angajare a absolvenților; permite obținerea de informații despre asistența acordată de universitate absolvenților, necesară pentru adaptarea lor cu succes pe piața muncii etc.

În cadrul Universității de Stat din Moldova, Centrul de Cercetare „Științe educaționale și socioumanistice” a realizat în anul de studii 2012-2013 un sondaj cu privire la inserția pe piața muncii a studenților și masteranzilor instituției. Autorii acestei cercetări (M.Paiu, T.Repida) au analizat cantitativ și calitativ importanța unor factori la angajarea în câmpul muncii din perspectiva absolvenților (angajați sau viitori angajați). Analiza datelor a fost efectuată pentru profilul real și cel umanist. Întrebarea inclusă în chestionar sună astfel: *Cât de important credeți că a fost/ar fi pentru angajator următorul aspect pentru a-l determina să vă ofere un loc de muncă imediat după absolvire?* Aceasta a presupus selectarea unui răspuns din următoarea listă: *Domeniul de studii; Specializarea/ Programa de studii; Tema tezei de licență/masterat; Notele obținute în perioada studiilor; Reputația universității; Reputația facultății; Experiența de muncă acumulată anterior; Personalitatea mea; Experiența de muncă în țară; Experiența de muncă peste hotare; Studii în străintate* [15, 16]. În acest studiu respondenții plasează componenta *Personalitatea mea* ca fiind cel mai important aspect în angajare, plasându-se pe locul întâi în ordinea valorică ierarhizată, *Reputația universității; Reputația facultății; Specializarea/ Programa de studii* plasându-se valoric mult mai jos (pozițiile 6-8).

Acești itemi au fost regasiți și într-o amplă cercetare efectuată în cadrul Proiectului „Studiul național de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților din învățământul superior – Absolvenții și Piața Muncii” (2007-2013), România. Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași a fost parte a acestei cercetări. La capitolul *Importanța criteriilor la angajare* au fost indicați exact aceiași itemi ca și în cercetarea realizată în cadrul Universității de Stat din Moldova. Rezultatele acestei cercetări (au fost monitorizați absolvenții a.2009) diferă radical. Tinerii absolvenți valorizează în primul rând domeniul/specializarea/ programele de studii, dar și elementele denumite în literatura de specialitate abilități transversale (activitatea de studiu: tema tezei de licență/masterat; temele proiectelor realizate; notele obținute în perioada studiilor). Însă, experiența profesională și socială, precum și personalitatea proprie au fost estimate ca cele mai neimportante criterii la angajarea în câmpul muncii [17].

Asemenea cercetări sunt efectuate nu doar la nivel local, instituțional. Acest sistem este implementat cu succes în lume. Actualmente, în România și în alte state europene există preocupări constante, fie ale universităților, fie ale guvernelor, fie ale unor organizații concentrate asupra cercetării în domeniul politicilor educaționale, de a colecta date statistice cu privire la parcursul profesional al absolvenților.

Statele europene au dezvoltat diferite sisteme de monitorizare a absolvenților de învățământ superior în vederea determinării parcursului profesional al acestora, după absolvirea unui program de studii de nivel universitar. În Tabelele 1 și 2 sunt prezentate cateva dintre aceste proiecte realizate la nivelul Uniunii Europene, în perspectiva îmbunătățirii acestui sistem și în Republica Moldova.

Tabelul 1

Cercetări privind angajarea în câmpul muncii în țările din Europa

Proiecte	Destinația celor care pleacă din sistemul de învățământ superior (Marea Britanie)	Rata inserției profesionale a licențiaților (Franța)	Proiectul de cooperare pentru studierea absolvenților (Germania)	Metastudiu Asociația Universităților Europene
Obiective	Urmărirea integrării absolvenților pe piața muncii sau alte tipuri de carieră alese de aceștia	Evaluarea calitativă a inserției profesionale a absolvenților programelor de studii din filiera „profesională”	Colectarea de date empirice privind parcursul profesional al absolvenților programelor de studii universitare	Sinteza instrumentelor de urmărire a parcursului profesional și/sau educațional al absolvenților de învățământ universitar din țările membre EUA
Populația de referință	Absolvenții de studii universitare din 1994/1995 până în prezent	Absolvenții programelor de studii universitare de tip „profesional”, începând cu promoția 2008	Absolvenți începând cu promoția 2007	Cercetări/studii/analize la nivel național privind situația absolvenților de învățământ superior
Educație preuniversitară	✓		✓	
Motivația înscrierii la universitate				
Motivația alegerii domeniului				
Evaluarea calității programului de studii de referință				
Alte studii universitare urmate			✓	
Alte forme de educație și formare profesională			✓	
Evaluarea serviciilor de orientare profesională				
Autoevaluarea competențelor				
Necesitatea competențelor (profesionale și transversale)				
Comportamentul din timpul studiilor, participarea la cursuri și stagii de practică			✓	
Utilitatea specializării dobândite	✓			
Utilitatea cursurilor pentru viața profesională	✓			
Strategii privind căutarea unui loc de muncă după absolvire		✓	✓	
Cariera profesională	✓	✓	✓	
Date biografice	✓	✓	✓	
Evaluarea chestionarului			✓	

Sursa: [18].

Tabelul 2

Cercetări privind angajarea în câmpul muncii în România

Proiecte	Absolvenți și piața muncii	Barometrul Calității Învățământului Superior din România	Adaptarea activă a educației universitare la cerințele pieței muncii	Sociolog pe piața muncii	Absolvenții recenți de învățământ superior și integrarea lor pe piața muncii	Observatorul Angajabilității Absolvenților de Studii Universitare din Cadrul SNSPA
Obiective	Evaluarea integrării absolvenților pe piața muncii sau alte tipuri de carieră alese de aceștia	Evaluarea percepției calității sistemului de învățământ superior din România	Corelarea ofertei educaționale din patru domenii pilot cu cerințele de angajare și profilurile ocupaționale	Identificarea traiectoriilor profesionale ale absolvenților de sociologie din perioada 1990-2008	Urmărirea traiectoriilor pe care absolvenții le au pe piața muncii (evaluarea modului de valorificare a competențelor dobândite)	Identificarea parcursului profesional și a inserției în câmpul muncii a absolvenților de studii universitare din SNSPA
Populația de referință	Absolvenții de studii de licență din promoțiile 2005, 2009 respectiv 2006, 2010	Studenții și cadrele didactice din sistemul de învățământ superior din anii 2009, 2010, 2011	Absolvenți recenți de învățământ superior din patru domenii de studii universitare de licență: <i>drept, IT, științele comunicării, inginerie mecanică</i>	Absolvenții de programe de studii în domeniul <i>sociologie</i> din perioada 1990-2008	Absolvenți de studii universitare de licență din perioada 2004-2008	Absolvenții de studii universitare de licență din 2008
Educație preuniversitară	✓					
Motivația înscrierii la universitate			✓			
Motivația alegerii domeniului			✓			
Evaluarea calității programului de studii de referință	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Alte studii universitare urmate	✓			✓	✓	
Alte forme de educație și formare profesională	✓			✓	✓	
Evaluarea serviciilor de orientare profesională	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Autoevaluarea competențelor	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Necesitatea competențelor (profesionale și transversale)	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Comportamentul din timpul studiilor, participarea la cursuri și stagii de practică		✓		✓		
Utilitatea specializării dobândite		✓		✓	✓	
Utilitatea cursurilor pentru viața profesională		✓		✓	✓	
Strategii privind căutarea unui loc de muncă după absolvire	✓			✓	✓	
Carierea profesională	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Date biografice	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Evaluarea chestionarului	✓					

Sursa: [19].

Datele tabelor arată că aceste monitorizări variază de la o țară la alta: demersuri comprehensive, în care participarea universităților este voluntară, prin care sunt colectate date statistice privind parcursul educațional pre- și postuniversitar, opinii și aprecieri subiective legate de calitatea studiilor absolvite, precum și parcursul profesional. În alte situații, demersurile privind colectarea de date sunt delimitate doar la anumite părți ale sistemului universitar și vizează exclusiv cuprinderea pe piața muncii a absolvenților.

În **concluzie** trebuie remarcat faptul că monitorizarea angajării absolvenților este o modalitate eficientă de a organiza feedback cu absolvenții universității. Punerea în aplicare a unor astfel de studii permit universităților să evalueze angajarea absolvenților, în timp util, pentru a diagnostica problemele emergente și pentru a lua decizii privind eliminarea lor. În general, monitorizarea contribuie la ocuparea mai eficientă a absolvenților și la eficientizarea activității educaționale a universității.

Referințe:

1. POGOLȘA, L., BUCUN, N., GUȚU, VI. *Monitorizarea procesului de implementare a curriculumului școlar*. Chișinău: „Print-Caro” SRL, 2011. 38 p.
2. POGOLȘA, L., GUȚU, VI. Monitorizarea implementării curriculumului școlar. În: *Univers pedagogic*, 2011, nr.4, p.9-22. ISSN 1857-3266
3. CALLO, T. Paradigma conceptuală a monitorizării. În: *Unitatea de învățământ: Management educațional*. Chișinău: GINIVAS, 2002, p.32-35.
4. JUC, N. *Monitorizarea în școală din perspectiva calității educației*. Chișinău, 2010. 204 p. ISBN 978-9975-78-903-5
5. BLENDEA, P., IOSIFESCU, Ș., NIȚĂ, G., POP, V. *Manual de management educațional. Pentru directorii de unități școlare*. București: Prognosis, 2000. 160 p.
6. JUC, N. *Op.cit.*
7. POGOLȘA, L., GUȚU, VI. Monitorizarea implementării curriculumului școlar. În: *Univers pedagogic*, 2011, nr.4, p.9-22. ISSN 1857-3266
8. SEMIONOV, S. Monitorizarea în contextul autoreglării academice. În: *Studia Universitatis. Seria „Științe ale educației”*, 2011, nr.9(49), p.77-83. ISSN 1857-2103
9. BLENDEA, P., IOSIFESCU, Ș., NIȚĂ, G., POP, V. *Manual de management educațional. Pentru directorii de unități școlare*. București: Prognosis, 2000. 160 p.

10. NEGUȚ, A., NICOLĂESCU, V., PREOTEASA, A.-M., CACE, C. *Monitorizare și evaluare în economie socială. Manual de intervenție*. București, 2011. 118 p. [Disponibil: http://www.catalactica.org.ro/files/monitorizare_si_evaluare_in_economie_sociala.pdf]
11. *Managementul proiectelor. Monitorizarea și evaluarea proiectelor*. Bălți, 2013. 128 p. Variantă electronică. Disponibil: <http://il.md/wp-content/uploads/2015/08/Managmentul-proiectelor-1.pdf>
12. JUC, N. *Op.cit.*
13. ГАДЖИЕВ, Г.М., РАМАЗАНОВ, С.А., МАИТХАНОВА, К.Д. Трудоустройство выпускников как показатель эффективности образовательной среды. В: *Известия ДГПУ*, 2015, №1, с.58-64.
14. ВОЛОВСКАЯ, Н.М., ПЛЮСНИНА, Л.К., РУСИНА, А.В. Мониторинг трудоустройства выпускников в системе оценки деятельности ВУЗА. В: *Теория и практика общественного развития*, 2014, №19, с.23-27.
15. PAIU, M., REPIDA, T. Angajarea în câmpul muncii a absolvenților universitari *versus* cerințele angajatorilor. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe ale Educației”*, 2014, nr.5(75), p.48-55.
16. PAIU, M., REPIDA, T. Angajarea în câmpul muncii a absolvenților universitari *versus* cerințele angajatorilor. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe ale Educației”*, 2014, nr.9(79), p.36-42.
17. *Raport instituțional privind rezultatele studiului de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților din învățământul superior*. Disponibil: <http://www.uaic.ro/wp-content/uploads/2013/12/Raport6StudentisiAbsolventi.pdf>. [Accesat: 20.10.2017].
18. *Studenți, absolvenți și piața muncii*. Raport final. Disponibil: http://sapm.forhe.ro/wp-content/uploads/2016/04/SAPM_raport_centralizat-final.pdf [Accesat: 20.10.2017].
19. Ibidem.

Prezentat la 02.11.2017